II
363847

ACUZAREA

IN

Procesul Corneliu Zelea Codreanu

RECHIZITOR ŢINUT IN AUDIENŢA DELA 25 MAI 1925

DE

PRIMUL PROCUROR

AL TRIB. MEHEDINŢI

TITUS H. CONSTANTINESCU

CONSILIER DE CURTE

TURNU-SEVERIN

TIP. ŞI LEG. DE CĂRŢI L. I. NICULESCU & ION N. BOJNEAGU

1925.

20 LEI EXEMPLARUL

BIBLIOTECA ACADEMIEI

C 8307/1950.

Onorată Curte,
Domnilor Juraţi,

Permiteţi-mi să-mi încep rechizitorul, — gândindu-mă întâi, la atmosfera de resentimente ce mă înconjoară, la tot acest curent de mulţime care angajează conştiinţa publică cu obişnuitul lux de gesturi şi argumente, creatoare de animozităţi, de pasiuni şi prejudecăţi ce micşorează prestigiul unei judecăţi senine şi împovărează oficiului meu.—Permiteţi-mi ca în această situaţie să mă întreb, dacă nu ar fi cazul unui inpas, în care azi cu resemnare să mă limitez la o declaraţie pe care să vă o adresez Domniei-Voastre spunându-vă atât. — Domnilor juraţi, aţi auzit dezbaterile, s'a omorât un om pe la spate, s'au rănit încă doi, — faceţi aşa cum credeţi că sentimentele Domniilor-Voastre de dreptate, satisface crima. — Dar, — Un imperativ moral, născut nu numai din obligaţiunea profesională, ci şi din convingerile mele, 'mi spune se mă opun, să combat, să lupt până mor, dar să mor pentru ideia de dreptate.

In această situaţie, iau cuvântul în faţa Domniei-Voastre, cuprins de un sentiment de profundă emoţie. Emoţie care nu trebue căutată, decât în imensitatea netăgăduită a răspunderei care apasă pe conştiinţa mea de magistrat,—fiindcă D-lor, nu este rol mai greu şi delicat ca al meu. Eu trebue să urmăresc, eu trebue să cercetez, eu trebue să acuz şi tot eu trebue să am solicitudinea ca legea să fie aplicată în litera şi spiritul ei.

Ei bine, în aceste îndatoriri m-aşi simţi fericit, dacă prin zelul şi elocinţa mea m-aşi ridica în acele regiuni senine de dreptate şi adevăr, ca de acolo dând impulsiuni gândurilor Domniilor-Voastre, să stabiliţi repulsiunea ce trebue să aveţi în crima ce o soluţionaţi prin verdictul ce aduceţi.

In împrejurările în care s'a desbătut această crimă, în care tot ce s'a spus aici este protivnic victimei, să nu vă aşteptaţi dela mine la acele acuzaţiuni care adesea pornesc vijelioase de pe scaunul pe care îl ocup eu astăzi. Ceace vă voi spune eu, va fi

mai mult decât o declarație de culpabilitate, va fi D-lor Juri și Onorată Curte, o mărturisire de credință.

O mărturisire de credință eliberată de ori și ce infiltrați- une profesională, de orice prejudecată rutinară, de orice obli- gațiune erarhică și mai presus de toate și în gradul cel mai înalt, de orice sentiment de pasiune care poate să domine su- fletul unui om în exercițiul unui atât de important oficiu public. In lumina acestor mărturisiri, mă adresez Domniei-Voastre Domnilor Juraţi și vă rog ca pentru un moment din minte să vă dispară imaginea magistratului care acuză. Sunt Domnilor și voi rămâne până la sfârșitul acestui proces, cetățeanul proclamat de lege judecătorul semeniului său și după cum în conștiința mea de cetățean și patriot respectos imperativelor legei, — nu 'mi voi permite niciodată să scrutez verdictul oricare ar fi el, să-mi daţi voe să vă cer îngăduința, de a atribui cuvintelor ce veţi auzi dela mine, întreagă obiectivitate de care aveţi nevoe în îndeplinirea grelei misiuni.

Dar D-nilor, să-mi daţi voe să merg mai departe și să vă fac o declarațiune în fața căreia conștiința mea nu a ezitat o singură clipă, să-mi permiteţi să mă găsesc un moment alături de apărare și spre suprinderea ei să încep așa cum de sigur vor sfârși ono- rații ei reprezentanți, cerându-vă achitarea lui Corneliu Zelea Codreanu. Da Domnilor Juraţi,—reprezentantul Ministerului Pu- blic începe așa cum trebue să termine apărarea și vă cere un verdict de negațiune în favoarea lui Corneliu Zelea Codreanu,— dacă după celece a-ţi auzit, după celece veţi auzi și în urma examenului de conștiință pe care îl veţi săvârși în camera Domniei-Voastre de deliberare, vă va mai rămâne o umbră de în- doială asupra culpabilității sale. — Să-l achitaţi Domnilor pe Corneliu Zelea Codreanu și voi subscrie verdictul Domniei-Voas- tre fără resentimente și fără regrete,—dacă după ce veţi cu- noaște filă cu filă și cuvânt cu cuvânt toate episoadele acestei sângeroase drame, veţi putea legitima în conștiința Domniei- Voastre răspunderea unui astfel de gest. Să-l achitaţi Domnilor pe Corneliu Zelea Codreanu și să-l redaţi acoperit de glorie societății și vă asigur că nu mă veţi găsi nici de data aceasta împotriva Dom- niilor-Voastre, dacă după ce veţi auzi toate probele care se aduc în potriva sa, a-ţi putea desprinde de suprimarea lui Manciu, imaginea sângeroasă a unui asasinat ordinar.

Să-l achitaţi Domnilor pe Corneliu Zelea Codreanu și să-l proclamaţi pe viitor pontif al conștiinței naționale, dacă unul din

Domnia-Voastră va putea declara cu mâna pe inimă în faţa oamenilor şi în faţa lui Dumnezeu, că mâna care a lovit pe Manciu n'a fost purtată de cuget criminal.

Dacă D-lor, am putut să vă spun toate acestea ca o mărturisire sinceră de conştiinţă, — fiindcă găsesc în mine forţa de rezistenţă morală, permiteţi-mi să termin această mărturisire aşa cum nu ar putea să înceapă apărarea, reprezentată atât de bogat şi numeros în faţa Domniei-Voastre şi să vă cer cu toată hotărîrea condamnarea acuzatului adus aici, prin voinţa legei căreia trebue să ne supunem cu toţii. — Să-l condamnaţi D-lor, pe Codreanu, nu ca un act de răsbunare, dar ca o supremă satisfacţiune date ideii de dreptate socială şi de puritate morală, care trebue să rezidă la baza aşezământului nostru de stat. — Să-l condamnaţi, Domnilor, dacă în forul Dumneavoastră sufletesc, apreciind şi cântărind toate situaţiile procesului de faţă, nu veţi putea sustrage pe Codreanu calificativului de asasin.—Să-l condamnaţi, Domnilor, dacă în conştiinţa Domniilor-voastre de cetăţeni ai acestei naţiuni şi de judecători ai acestui stat, veţi socoti suprimarea lui Manciu drept un act de brabarie inutilă şi de desonorantă laşitate. — Să-l condamnaţi Domnilor, dacă socotiţi necesar pentru prestigiul acestei ţări, să asiguraţi respectul legilor, siguranţa cetăţenilor şi restaurarea ideii de justiţie, în cadrul de activitate normală care asigură şi libertatea şi progresul popoarelor.

Iată Domnilor, de ce sub isbucnirea acestor sentimente egal de îndreptăţite, vă spuneam că mă simt emoţionat. Iată de ce Domnilor, ridicându-mă după acest scaun ca să îndeplinesc un oficiu public, situaţia specială în care mă găsesc, mă împingea spre o declaraţiune de credinţă.

Iată de ce Domnilor, iau cuvântul nu ca să acuz, ci ca să luminez conştiinţele semenilor mei.

Culpabilitatea acuzaţiilor care ne stă în faţă, nu găseşte în îndeplinirea acestei grele misiuni, decât conştiinţa că o răspundere tot atât de grea apasă pe umerii Domniilor-Voastre judecători săi şi că întocmai ca mine, veţi face tot ce omeneşte este posibil, să ve-o îndepliniţi cu aceiaşi lipsă de patimă, cu aceiaşi obiectivitate şi cu acelaşi simţi de răspundere cum voi încerca să mi-o fac eu.

Lămurind situaţia mea în proces, să-mi daţi voe D-lor Juraţi, ca înainte de a caracteriza faptele ce judecaţi, să stabilesc un principiu de judecată cu care consimt să mă judec în acest proces.

* * *

In timpul desbaterilor s'a spus de banca apărării *„că la juraţi instrucţia fiind orală, cea preliminară şi cea scrisă, nu vă leagă.*— Acest principiu de judecată D-lor Juraţi, s'a susţinut tocmai în momentul când eu relevam flagrante contraziceri, între depoziţiile unor martori făcute înaintea Domniilor-Voastre şi între ceace au declarat la D-nul judecător de instrucţie şi când eu am cerut D-lui Prezident să le releveze şi să ia act de aceste contraziceri. — Este adevărată această teorie a băncei apărării, că pe juraţi nu-i leagă şi instrucţia scrisă ? — Nu D-lor Juraţi. Este greşită această susţinere şi cuprinde un neadevăr tendenţios pentru cauză, fiindcă susţinerea aceasta este în contradicţie cu dispoziţiunile (art. 343) din procedura penală, care înscrie îndatorirea pentru prezident să însemneze adausele, schimbările sau variaţiunile ce ar putea fi între depoziţiile unor martori şi cele de mai înainte declarări ale sale, şi este în contrazicere această susţinere şi cu depoziţiile (art. 366) din procedura penală, care stabilesc principiile de deliberare şi de judecată al Domnilor Juraţi şi prin care nu le spune să nu ţie seama de aceste instrucţiuni, ci din contră *le recomandă să fie atenţi la tot ce li-se spune, să considere neîndestulătoare orice probă şi să ţie socoteală de tot ce le poate forma intima convingere.*

Iată Domnilor Juraţi, de ce 'mi iau dreptul ca examinând toată chestiunea dedusă judecăţei Domniei-Voastre,—concumitent cu instrucţia orală să discut cuvânt cu cuvânt, filă cu filă tot ce se desprinde din acest dosar, să vă arăt toată esenţa morală ce se degajază din acest proces, ca să vă pui în situaţia ca atunci când veţi zice ;—*Da*, acuzatul este vinovat, să o spuneţi cu toată intima Domniilor-Voastre convingere.

Şi acum, examinând crima dedusă judecăţei D-voastre, dela început 'mi exprim nedumerirea pentru tot ce s'a înfăptuit aici, când acuzatul şi martorii au fost lăsaţi să spuie ce ştiu, fără să fie ţinuţi la punctele din actul de acuzare.

Ştiu Domnilor Juraţi, din (art. 366) procedura penală, că juraţii sunt datori să delibereze numai asupra actului de acuzare, numai asupra faptelor cuprinse în acel act, — ori dacă acesta este principiul care vă leagă judecata Domniilor-Voastre, — mă întreb, ce caută în discuţiunea acestei crime, afirmări din partea acuzatului şi martorilor, alături de obiectul procesului,—dar care angajează chestiunea ovreească, chestiune naţională şi altele, ce nu au legătură cu asasinarea victimei Manciu.

Nu este o abatere dela înţelesul actului de acuzare, care leagă instanţa de judecată şi care nu are nimic comun cu această chestiune, doar poate crea numai echivocuri fără însă să arate imaginea adevărată a procesului? — Desigur că da,— şi este explicabil pentru mine, fiindcă Domnilor, din acest dosar se desprinde atâtea adevăruri în culpabilitatea acuzatului Corneliu Codreanu, că nu ar putea fi combătute decât prin această diversiune, de a susţine că gestul nesocotit a lui Codreanu, oricât de criticabil ar fi,—nu ar avea la bază o pornire criminală, ci un gând de apărarea neamului. Aşa se explică toate deblaterările, făcute aci cu atâta fanatism de acuzat şi martorii săi D-nii Cuza şi Şumuleanu şi alţii, lăsaţi în numele pericolului evreiesc, în numele naţionalităţei, să spuie atâtea lucruri de prisos şi să caracterizeze crima pe baza unor aforisme. Să exagereze, să denatureze şi să se dea la o spaimă superstiţioasă cu care să impresioneze, ca apoi prin fătarnicie, să abată înţelesul procesului prin exagerarea obiectului şi să îi scoată la iveală caricatura în locul imaginei adevărate.

Cunoaştem acest sistem, cu care tinde să se se învăluie o crimă odioase în mantia unui pratriotism şi naţionalism mincinos şi pervertit, de aceia Domnilor Juraţi, vă demasc aceste caracterizări tendenţioase ale procesului şi stabilind criterile de judecată ce trebue să predomine,—permiteţi-mi să examinez toate punctele ce se desprind din actul de acuzare în legătură, cu dezbaterile de aci, şi dosarul instrucţii, ca apoi calificânu-le să viu la obiectul principal al faptului dedus în deliberare şi judecarea Domniilor-Voastre.

* * *

Un prim punct ce se desprinde din actul de acuzare şi care se crede că ar fi contribuit la deciziunea lui Codreanu ca să omucidă pe Manciu, ar fi şi atitudinea brutală a acestuia în reprimare şi împedecarea manifestărilor studenţeşti, cu care cereau introducerea în Universitate, a restricţiunei „Numerus Clausus". Pentru a înţelege dacă Manciu poate avea vre-o vină în împedecarea acestor manifestaţiuni, este bine a şti, ce înţeleg studenţii prin Numerus Clausus?—Numerus Clausus este o restricţiune pe baza căreia studenţii cer să nu se permită tuturor evreilor care au terminat cursurile secundare să aspire la o cultură superioară, deşi ei au acest drept dupe legile ţărei şi tratatele încheiate, să-i înlăture pe această cale pe evrei dela viaţa socială a ţărei.

In adevăr sunt aproape doi ani de când o fierbere nepotolită s'a sălăsluit la Universitatea noastră şi de când pacea binefăcătoare a dispărut de printre rândurile studenţimii. — De ce? fiindcă de doi ani încoace, masele studenţeşti se agită ridicându-se în potriva intruşilor, în potriva streinilor în special evrei care îi copleşesc prin numărul lor în universităţi şi în contra căror cer o grabnică intervenţie a societăţei şi a organelor de stat.

Judecând acest substrat sufletesc, sunt în sentimentele studenţilor, fiindcă s'au dovedit inspiraţi de un ideal comun tuturor Românilor care trebue să înţeleagă, că «*România trebue să fie a Românilor*».

Neamul Românesc, dela zămislirea lui a străbătut atâtea furtuni, în cât în România, ori unde vei pune piciorul, dai de un morman frământat şi plămădit cu sângele a sute de generaţiuni româneşti.

Fiecare válcea, fiecare râu, fiecare colină a României are suveniri de fapte eroice care fac ca pământul ţărei să primească întipărirea naţiunei şi să devie astfel proprietatea patrimoniul ei.

Dar este cineva din cei care ne conduc să se ridice contra acestei năzuinţe? — Nu Domnilor, toţi care ne conduc sunt buni patrioţi şi nu le lipsesc nici sufletul de buni români.

Nimeni nu este contra năzuinţilor care ne întăresc vigoarea naţionalităţei noastre, nimeni nu voeşte ca rasa noastră să degenereze şi să înceteze de a fi stăpâni pe pământul ei.

Toţi ştim că puterea de vis a unui tineret, constitue granitul pe care se zidesc lucrurile mari.

Toţi vroim pentru viitorul neamului ca sufletul românesc curat să inspire şi să stăpânească toate acţiunile tuturor fiilor acestei ţări.

Toţi vroim ca îndrumarea tineretului nostru să fie naţională şi morală.

Dar mai 'mi zic, — crede oare cineva că prin persecuţii, prin măsuri excepţionale se va curăţi ţara şi Universitatea de evrei? cred că nu. — Va fi câteva legi draconice mai mult, câteva asupriri mai mult pe care evreii deprinşi de secole cu ele, le vor suporta în ciuda d-lui Cuza şi în dauna sentimentelor de umanitate şi justiţie.

Civilizaţia modernă ne spune că, culturei şi ştiinţei omului nu i-se poate pune hotare. — De cultură şi ştiinţă profită toată lumea, sufletul individului rămâne numai al ţărei care îl redă, fiindcă precum inteligenţa, când se ridică la înălţimea geniului, nu e numai a unei naţiuni, ci a lumei întregi, tot asemenea şi cultura care provoacă această inteligenţă, este a omenirei întregi.

Creştinismul însuşi a adus dragostea şi egalitatea între oameni pe pământ,— nu ură şi atunci mă întreb, cum se împacă acest percept creştinesc cu teoriile D-v. D-le Cuza ce faceţi parte şi din liga creştină?

Să fie siguri oamenii serioşi, că nu în cele mai restrictive dispreţuri contra culturei şi ştiinţei evreilor stă naţiunea română.

Existenţa noastră să o căutăm în bărbăţia noastră, să o căutăm mai întâi în noi înşine — Şi atâta vreme cât tineretu în loc să înveţe fără răgaz, să muncească spre a produce o elită culturală românească cu care să poată menţine neamul, să hipnotizează de acele teorii, a unor Domni Profesori, care le aţâţă spiritele şi le creiază porniri rele, acest tineret nu reprezintă decât o psihologie de răi făcători, într'un moment când toate forţele ţărei trebuesc concentrate în munca de consolidare a ei.

Şi în asemenea împrejurări, statul de ordine ori cât de animat de a creia posibilităţi pentru realizarea pe cale paşnică a acestor aspiraţii, s'a văzut nevoit când ordinea a ajuns să fie turburată, să ia măsurile de ordine.—Şi atunci din punct de vedere al *protecţiunei legale* de care trebue să se bucure toţi locuitorii acestei ţări, era îndrituit statul prin organele lui să ia de-o potrivă măsuri de protecţiune, se reprime aceste mişcări de strade? — De sigur că da, şi care erea omul chemat prin atribuţiile puterii lui să intervie, prin funcţia lui socială să facă să înceteze această stare anarhică, decât victima C. Manciu, care erea Prefect de Poliţie al Iaşului. — Şi în această calitate, ce vină i-se poate aduce? — Erea un musafir nepoftit, când şi astăzi cursurile la universitate se ţin cu ajutorul poliţiei, dupe însuşi intervenţia rectorului,—şi în acest oficiu, cine erea provocator? — Victima Manciu sau unii studenţi ce trăiau din aceste manifestaţii, inspiraţi în planurile lor de gesturi nesocotite, profund greşite, fiindcă oricât de ideală ar fi în aparenţă concepţia restricţiunei „Numerus Clausus", nu se împacă cu legile ţărei şi cu tratatele încheiate şi atunci diferitele greve, boicotori în contra studenţilor ce voiau să-şi continue cursurile, scandalurile continuă cu poliţia care intervenea în aplanarea conflictelor şi menţinerea ordinei, ereau adevărate provocări care reclamau măsuri energice din partea prefectului Manciu.

Iată D-lor, din acest punct de vedere al protecţiunei legale, de care trebue să se bucure toţi locuitorii acestei ţări,—ce putea să

facă victima Manciu? — Putea să acorde o protecţiune specială studenţilor Români? — In adevăr, ce aţi spune despre concepţia care împărţind, din punctul de vedere al securităţei personale, pe cetăţenii acestei ţări dupe naţionalitatea de origină,— s'ar permite ca unii să fie maltrataţi fără nici o sancţiune şi cu o garanţie de perfectă impunitate pentru infractori? Este şi aceasta un semn al vremurilor triste pe care le trăim, şi din acest punct de vedere, — ideia de legalitate, nu ia o întorsatură periculoasă şi sălbatecă şi la ce consecinţe am ajunge, dacă în virtutea dreptului de reciprocitate ia s'ar întoarce chiar în contra făuritorilor ei? Este atâta sălbăticie în dosul acestei concepţiuni, atâta ignoranţă în ce priveşte respectul legilor şi semnificaţia idei de dreptate, încât nu îndrăsnesc să iau asupra mea răspunderea de a scobori atât de jos nivelul acestor desbateri.—Ceiace trebue să înţelegeţi D-lor juraţi, şi să dovediţi prin verdictul Domniei-voastre, *este faptul că omul are dreptul la garanţia securităţei personale numai prin faptul că este om.* Scoateţi acest adevăr elementar categoric şi absolut din raporturile dintre oameni şi veţi întoarce omenirea în întunecimea cavernelor.

* * *

S'a spus şi s'a ţesut numeroase anecdote de martori şi acuzaţi, s'a spus că Manciu era brutal în măsurile de ordine, era impulsiv, comitea nelegiuiri, nu era român bun, era protectorul evreilor. — Câte şi câte afirmări atâtea exagerări.

Iar ca să ilustreze aceste afirmaţiuni, s'a vorbit aci de o purtare brutală pe care prefectul Manciu ar fi avut-o cu ocazia congresului profesorilor Universitari, care a avut loc la Iaşi la 23 Septembrie 1924, când a împedecat pe studenţi să participe la congres. — S'a mai vorbit de aceiaşi purtare cu ocazia redeschiderei Universităţei din Iaşi la 1 Noembrie 1923, când de asemenea poliţia a împiedecat manifestaţia studenţilor şi s'a mai vorbit de o alta, cu ocazia surprinderei in grădina Doamnei Constanţa Ghica din str. Carol a unui număr limitat de studenţi, adunaţi aci spre a lua hotărîri pe viaţă şi pe moarte, — când se pretinde că studenţii au fost maltrataţi la poliţie.—Ceiace uită aceia ce fac aceste afirmări să spue, este că nu spun de câte ori Manciu a fost lovit cu ouă clocite de studenţi, de câte ori a fost huiduit şi i-s'a făcut manifestaţii ostile de aceste grupări de studenţi vrăşmaşi ai ordinei publice, fapte ce se constată din dossar şi le menţionează şi actul de acuzare.

Dar cine confirmă toate aceste brutalităţi?

O serie de martori!... toți cu necazuri și ranchiuni contra victimei, cu interese vădite de a apăra pe acuzat, martorii care tot ce au spus aci, se contrazic cu aceia ce au spus la instrucție. — Contraziceri, ce au fost puse în evidență de subsemnatul cu ocazia dezbaterii procesului, în fața cărora acești martori nu le poate justifica, decât cu o ușoară afirmare *„că acesta este adevărul ce-l declară acum, iar nu ce au spus la instrucție.*

Nici nu aș lua în discuțiune aceste depoziții hibride, dacă toate aceste învinuiri nu ar fi confirmate și de câțiva profesori universitari, care abuzând de prestigiul pe care li-l dă catedra, au fost lăsați să spue tot ce au vrut în contra victimei, — în cât la un moment dat creiase acea impresiune, că eu m'am întrebat, dacă nu cumva victima este acuzatul?—L'au făcut pe victimă răspunzător de toate relele politice, sociale și economice de care sufere Iașul. In accente vibrante au descris suferințele studenților din partea acestuia, ca adevărate schingiuiri—Au mers cu patima până acolo, că tot pe victimă l-au făcut răspunzător și de moartea unui student Manoliu, deși în cauză nu a existat nici o reclamație din partea cuiva, ceva mai mult la dossar există un buletin medical, care confirmă că acesta a murit de ichter (gălbinare).

Bine înțeles că pentru acuzat, nu au lipsit din depoziții, toate onorurile și chiar cele mai deplasate aprecieri. — Unul din martori, Domnul Cuza în calitate de naș al lui Codreanu, în calitate de avocat și martor după împrejurări, în aceste multiple și variate calități și pentru care diviziunea acestor calități în proces nu a avut limită, a trecut ori și ce măsură de relativitatea unei îngăduințe, când întrebat de noi, dacă ca profesor și educator al acestor tineri, găsește în conștiința sa ca legitim această crimă? Domnia-Sa și Domnul Șumuleanu și alții, ca maior Ambrozie Dumitriu, Butnari, Pălângeanu, căpitan Florin au spus nu numai că o legitimează, dar îi îndeamnă ca și în viitor să continue cu aceste gesturi, fiindcă crede că, numai prin asemenea fapte se trezește conștiința națională.

E trist și dureros că profesori, ofițeri din care unii activi au asemenea concepții de viață, și în slăbiciunea de a apăra pe acuzat, cad în alte porniri pătimașe, care le-a întunecat claritatea vederilor și i-a împins până aci, ca în o cauză ca aceasta să facă și acest sacrificiu de conștiință, ca să-și exprime părerea până la necugetare, ca să legitimeze gesturi, care sălbăticesc o țară și degradează o națiune. Și atunci ce valoare poate să aibe astfel de depoziții pentru mine, când cunosc

această slăbiciune isvorâtă din patimi, care face de multe ori pe oamenii cei mai onorabili, oamenii cei mai cuminți, oameni care ne sunt și dragi, oameni care ar trebui să fie pildă altora să cază în vina unor exagerațiuni. — Dar la ce m'așĭ putea aștepta, când acești d-nii martori nu au simțit nici o jenă de a se complace în atâtea oficii în proces. — Este o precaritate morală, o incompabilitate de demnitate, care nu se împacă nici cu spiritul legei, ca atunci când ești avocatul acuzatului să ceri să fi audiat și ca martor și vice-versa. — Am ridicat protestul meu la vreme înaintea onoratei Curți și m'am opus arătând diferența ce exista între aceste oficii, care nu se pot cumula asupra unei persoane, chiar pentru seninătatea judecății.

A fi avocatul cuiva, însemnează a avea un mandat din partea părței ce aperi, de a-l apăra în limitele ce ți-le confiază partea și deci ești în serviciul părței.

A fi martor însemnează a confirma lucruri ce le știi personal, le-ai văzut și pipăit,— și atunci cum se pot împăca calitatea de martor a acestor Domni care sunt în același timp și avocații acuzatului, (cu spiritul art. 342 din procedura penală), care esclude din această calitate pe accia ce sunt în serviciul unei părți ? — Dar, — nu mă miră nimic, fiindcă chiar acestor depoziții în care se afirmă atâtea schingiuiri că ar fi comis victima, le lipsesc obază morală de adevăr.—Ele sunt în o flagrantă contrazicere cu depozițiile făcute de aceiași Domni martori, Cuza, Șumuleanu și ceilalți la instrucție, unde nici nu au pomenit de aceste schingiuiri,—contraziceri, pe care eu în cursul desbaterilor le-am relevat (sunt consemnate în dossar volumul III) și Domnul Prezident al Curței, după cererea mea le-a atras atenția asupra acestor deosebiri și variații, pe care schimbări, martorii nu le-a putut justifica, *de cât cu o ușoară afirmare, că se simțeau jenați să facă o declarație exactă în fața magistraților din Iași,—fiindcă aceștia s'ar fi găsit în o situație delicată să consemne tot adevărul.* — Aserțiuni ce nici nu se justifică și nici nu cadrează cu realitatea și cu demnitatea unor martori ne interesați în cauză. — Mai departe, — cercetați martorii dintre studenți, sunt depoziții între care citez pe aceia a studentului D. Comârzan ca cea mai importantă, fiindcă reclamația din partea acestuia la judecătorie, a ocazionat cercetarea procesului în contra victimei în ziua de 25 Octombrie 1924, ce a avut ca consecință, funestul desnodământ al victimei, și ce ne spune acest student în ziua de 28 Oct. 1924, când a fost

cercetat de Domnul jude instructor? (vezi volumul I al dosarului), că *procesul ce a intentat în contra victimei Manciu ce a avut ca consecință omorârea lui în acea zi de către Corneliu Zelea Codreanu și în care pretindea că l'ar fi bătut victima, l'a făcut nu că, suferise ceva din partea acestuia, ci l'a făcut numai din spirit de solidaritate cu ceilalți colegi care ia impus această atitudine.*

In fața atâtor mistificări, ce temei se poate pune pe acești martori, cum să credem pe Domnul Cuza, Șumuleanu și ceilalți că spun adevărul în cauză *când afirmă că, Codreanu a fost bătut de victimă, când însuși Codreanu îi desminte, fiindcă la instrucție audiat când se făcea cercetările asupra acestor bătăi a declarat că, nu l'a bătut nimenea pe Domnia-sa.* Insuși certificatele medicale prezentate de alți cari ar fi suferit oricare brutalități inevitabile în ciocnirea cu poliția, arată mici eroziuni, ceiace învederează netemeinicia aserțiunilor exagerate a acelora ce ereau în conflict cu poliția, dar Codreanu nici atâta nu suferise.

Nu intră în mintea mea și în a nimănui, că în cursul unor manifestări, unor ciocniri cu poliția, agenții forței publice sunt feriți de greșeli.—Dar omul supus, respectuos al legilor și autorităților nu-și face singur dreptate și se referă la autoritățile superioare.

Dar în cauză s'a făcut mare caz, de aceste pretinse brutalități, încât faptele au fost aduse la cunoștiința Ministerului de Interne și a fost delegat a-l cerceta și un inspector administrativ, Domnul Marin Văraru și Domnia-sa constată în raportul său făcut cu prilejul anchetărei reclamațiunilor îndreptate contra lui C. Manciu Prefectul Poliției Iași în Iunie 1924, *că măsurile luate de Prefectul Poliției pentru înpiedecarea desordinelor au fost legale, în respectul legilor și ordinelor superioare,* trăgând următoarele conclusiuni:

1) In adevăr în dimneața zilei de 31 Mai, între orele 3 și 4 dimineața, în grădina Doamnei Ghica s'au întrunit 30 — 60 de studenți între care și elevul I. Spinzi, dintre cei mai afiliați grupărei „Fasciste-Naționaliste din orașul Iași, cunoscuți de poliție ca ele„mente de propagandă politică și turburători ai ordinei publice.

2) „Că Domnul C. Manciu Prefectul poliției Iași fiind informat „că această întrunire se va ține la ore și într'un loc neobișnuit pen„tru asemenea adunări a luat toate măsurile ce cădeau în compe„tința sa de a surprinde întrunirea chiar la fața locului.

3) „Că cu ocaziunea arestărilor și perchizițiunilor corporale ordo-

„nate s'a produs în adevăr, *bruscări şi lovituri* inevitabile din partea „elementelor de poliţie contra arestaţilor recalcitranţi.

4) „Că astfel fiind şi întrucât din punct de vedere disciplinar nu „se poate aduce nici-o vină personal Domnului prefect C. Manciu, care „se constată că, nu a depăşit cercul atribuţiunilor sale legale.

Am analizat aceste fapte Domnilor juraţi, spre a vă învedera cât pot preţui aceste fapte ca o cauză îndepărtată a crimei ce judecaţi, cât pot conta aceste chestiuni petrecute cu 7—8 luni înainte ca să vedeţi dacă legitimaţi gestul acuzatului, fiindcă nu în baza unor nemulţumiri de minimă importanţă se ucide un om. — Eu le-am analizat mai mult spre a se vedea, ce temei se poate pune pe aceste,— fapte arătate ca o cauză indirectă a crimei.

* * *

Cu aceste lămuriri ajung în ziua de 25 Octombrie 1924, ziua tristă, plină de durere în care Manciu a căzut răpus pe vecie de glonţul ucigaş mânat de acuzat.

Din desbaterile perindate înaintea D-voastră, din actul de acuzare, ar rezulta următoarele împrejurări: In ziua de 25 Oct. se înfăţişau la judecăteria Iaşi mai multe procese, printre care figurau şi procesele lui C. Manciu prefectul poliţiei Iaşi, Eugen Clos inspector de poliţie şi mai mulţi comisari de poliţie, fiind reclamaţi de mai mulţi studenţi care pretindeau că i-a lovit cu ocazia reprimărilor diferitelor manifestări studenţeşti şi în special când i-a arestat dela grădina Doamnei Constanţa Ghica.

Dela început aceste procese s'a înfăţişat în o atmosferă agitată. O mulţime de studenţi şi curioşi asistau la desfăşurarea acestor procese, discuţiunile aprinse şi comentările nu lipseau din gura acelora ce veniseră pregătiţi pentru scandal.—Victima Manciu venise la judecătorie calm, mulţumit că tocmai atunci avusese succesul să descopere pe autorii furtului de platină dela Universitatea din Iaşi şi pe autorii furtului bijuteriilor regale.—Era în bune dispoziţii să înfrunte ori şi ce atac şi să se apere de ori şi ce nedreptate.

Nu se aştepta că aci în templul dreptăţei, al justiţiei şi adevărului îl pândeşte moartea. La judecătorie, venise cu respectul cuvenit instanţei să să desculpe de anumite fapte ce i-se imputau, nu să înfrunte moartea. — Dar acei ce veniau cu aceste intenţiuni crude în desvelirea lor, se agaţă de un răspuns, de nici o importanţă deosebită, ce victima da la un interogator luat din partea studentului D. Comărzan prin avocatul Dumbravă, prin care nega că ar fi bătut pe acest student, afirmând ceva mai mult că, nici nu-l cunoaşte,

De astă dată un început de scandal se manifesta din partea avocatului C. Dumbravă, care provocator aruncă epitete la adresa prefectului Manciu, de felul acesta: poliţai, ipistat, individul Manciu, mentalitate de sergent major şi câte alte epitete nepotrivite nici pentru respectul instanţei, dar la care victima n'a ripostat niciodată şi îmi închipuesc ce trebue să se fi petrecut la judecătorie,—dacă aici în faţa curţei, martori de consideraţie nu s'a stăpânit şi a continuat cu expresiile necuviincioase la adresa poliţiştilor prezenţi în instanţă, din care epitetul de canalie, brută, nu a lipsit nici pentru victimă. — Se audia în continuarea procesului la judecătorie, martorul Iordache Rugină care arată că a fost faţă şi a văzut, când în grădina Constanţa Ghica, C. Manciu ar fi lovit pe reclamant, mai mult afirmă că a fost lovit de acesta şi Corneliu Zelea Codreanu.

In faţa acestor neadevăruri, victima zărind în instanţă de o parte pe Corneliu C o d r e a n u, se adresează judecătorului spunând că ar putea f a c e dovada cu însuşi Corneliu Zelea Codreanu, că nu l'a lovit, întrucât au fost ascultaţi şi la instrucţie şi n'a făcut o asemenea declaraţie.—Corneliu Z. Codreanu neräspunzând la această afirmaţie, avocatul C. Dumbravă pentru a se convinge de adevăr, se apropie de acesta şi-l întrebă în şoapte, dacă este adevărată afirmaţia Prefectului C. Manciu, dar răspunzând că a fost lovit,—Dumbravă spune tot în şoaptă dar cu putinţa de a fi auzit de C. Manciu *„va să zică minte şi în instanţă“*. La auzul acestor cuvinte C. Manciu replică avocatului C. Dumbravă; *„aceasta-i obrăsnicie“*, — ceiace determină pe acesta să ceară judecătorului să constate ultragiul.—Şedinţa se suspendă şi atunci incidentul ia o formă mai gravă, schimbându-se cuvântul de obraznic şi între Inspectorul de poliţie E. Clos şi avocatul C. Dumbravă, care spunându-le că are să-i înveţe cum să ultragiază un avocat în instanţă, dictează maiorului Andrei Ambrozie o cerere prin care se adresează judecătorului să constate ultragiul şi să dispue imediata arestare a lui C. Manciu şi Eugen Clos.

La redeschiderea şedinţei, cererea a fost înmânată Judecătorului care dispunea să fie trimisă Parchetului spre cercetare. — S'a continuat cu audiarea a altor martori şi apoi admiţându-se contra dovadă cu martori, cerută de inculpaţi, procesul s'a amânat pentru un alt termen în luna Noembrie.

In tot timpul desbaterei acestui proces, prevenitul Corneliu Z. Codreanu n'a luat parte activă, ci dela început şi tot timpul a stat liniştit pe banca ocupată în incinta avocaţilor şi nu a luat parte nici la inci-

dentul dintre C. Manciu, Clos și avocatul C. Dumbravă. — La ter
narea procesului prevenitul Corneliu Z. Codreanu părăsește imediat
de ședință, postându-se pe trotuar lângă scările judecătoriei, aștept
ășirea lui C. Manciu, pentru a-i trimite glonțul ucigător.

Și nefericita victimă, nebănuind aceste gânduri din partea a
zatului, ese din ședință urmat de inspectorul de poliție Clos și ag
tul de poliție Hușanu, care fuseseră chemați și ei de justiție cu ac
proces și în pragul forului sacru și inviolabil al justiției, atunci că
întoarse capul spre a vedea dacă subalternii îl urmează, findcă
să-i ducă cu aceiași trăsură, ce îi aștepta afară, — acuzatul Corne
Z. Codreanu se desprinde din mijlocul studenților, Emil Hangan
Rugină Iordache și frații Crețulescu, cu care vorbea și
clipa în care C. Manciu a făcut primul pas pe platforma scării
de eșire, prevenitul Corneliu Z. Codreanu, care aștepta apari
acestuia, descarcă un foc de revorver asupra acestuia, care, ca lo
de trăsnet, se răstogolește pe platformă, cu fața în sus, având
picioarele în ușa judecătoriei, iar capul pe scări. In aceleași cli
prevenitul descarcă un al doilea foc de revorver asupra
Eugen Clos. Cu toată rana căpătată, Eugen Clos rămâne în p
cioare și zărind lângă el pe subcomisarul G. Hușanu strigă la
cesta să-l aresteze pe Corneliu Z. Codreanu, care după cele dou
focuri date, se refugia spre strada Cucu. Subcomisarul Gh. Hușan
aleargă imediat după acesta, dar abia îl ajunge, când prevenitul de
carcă și asupra acestuia un foc de armă, care l'a lovit în regiune
toracică dreaptă perforându-i plămânul, având și hemoptizie. Pre
venitul a continuat să amenințe pe toate persoanele cari încercau să
dezarmeze, cât și pe sergentul de oraș Dumitrescu Const. In urmă
după insistențele avocatului Victor Climescu s'a predat ajutorulu
de judecător Eduard Spiridoneanu, iar apoi a fost condus la Pre
fectura de poliție, unde a fost dezarmat.

După descărcarea primelor focuri, toți studenții ce se aflau în
jurul lui Codreanu fug îngroziți și neîndrăznind nici unul dintre e
să-l dezarmeze.

Fiind sesizată poliția de cele întâmplate, au luat măsuri de
transporta pe victimă la spitalul israelit care era mai aproape de lo
cul crimei — dar unde nu s'a putut constata decât moartea aces
tuia. Mai înainte fusese transportați la același spital de către avo
catul C. Dumbravă, victimele Eugeniu Clos și Gh. Hușanu.

Făcându-se autopsie cadavrului se constată o plagă mică per
fect rotundă, cât un fir de linte, cam la 2 c. m. îndărătul pavilionu
lui urechei stângi. Proectilul a străbătut complect creerul dela stâng

la dreapta, a găurit partea mijlocie a suturei parieto-occipitală dreaptă, unde s'a oprit şi unde a fost găsit proectilul de calibru 6 m. m. puţin turtit şi diformat şi care a provocat moartea. *După orificiul de intrare al proectilului, se vede că victima în momentul când prevenitul a descărcat focul de armă nu se găsea cu faţa spre acesta, ci lovitura a fost dată pe la spate, întrucât în acea clipă victima se găsea întoarsă spre Eug. Clos, după cum afirmă toţi martorii oculari.*

* * *

Faptele astfel expuse se stabilesc,—cu însuşi declaraţia lui Corneliu Codreanu care recunoaşte că, în dimineaţa zilei de 25 Octombrie 1924, a fost la judecătoriea de ocol spre a asista la procesele studenţilor ce se judecau în acea zi.

Recunoaşte că tot timpul a stat în incinta avocaţilor, iar la terminarea proceselor a părăsit sala de şedinţe postându-se pe trotuar în faţa judecătoriei.

Recunoaşte de asemenea la interogatorul ce i-s'a luat, că el a săvârşit crima.

Faptele acestea sunt neîndoioase, fiindcă pe lângă recunoaşterea acuzatului, sunt coroborate cu o serie de martori, între care cei mai importanţi din cei ce s'a audiat înaintea Domniilor-Voastre astăzi, citez pe judecătorul Spiridoneanu, avocatul C. Dumbravă, D. Conarzan, Cucu Mihai, Rugină Iordache, Vasiliu Aţist, fraţii Creţulescu şi alţi, martori care prin aserţiunea lor confirmă aceste fapte ca evidente.

Pe lângă aceşti martori, faptul se mai confirmă şi cu actul medico-legal care dovedeşte că moartea este violentă, provocată de un proectil ce a străbătut complect creierul dela stânga la dreapta.

* * *

Dar, acuzatul mai adaugă că crima a săvârşit-o sub impresia momentului, surescitat de împrejurarea că la eşirea din judecătorie ar fi fost înjurat de victimă, de cruci şi Dumnezei.

Să fie un adevăr această susţinere că, crima a comis-o sub impresia momentului cum susţine acuzatul, sau în circumstanţe mai grave, cum pretindem noi, adică cu premeditare şi cu pândire?

Cu alte cuvinte,—mai înainte de comiterea faptei,—avea hotărârea de a se porni asupra victimei?—sau în momentul când acuzatul aştepta pe treptele scărei, aştepta pe victimă ca să-l omoare?

Din complecsul cercetărilor d-lui judecător care a instruit această crimă, din împrejurările înfăţişate de mine ca dobândite cauzei, şi din martori audiaţi şi anume: D. Comarzan, Emil Hamganu,

fraţii Creţulescu, Rugină Iordache şi Cucu Mihai spun *că la eşirea din judecătorie au găsit pe acuzat aşteptând pe trotuar în faţa scărilor*

Din împrejurare că martorii A. C. Cuza, Liviu Sadoveanu şi Cor. „neliu Codreanu arată la instrucţie, că ştiau că acuzatul nutrea gândul „de răsbunare contra victimei de mult şi că s'au dus la locuinţa aces. „tuia şi l'au sfătuit să renunţe la acest gând. Şi chiar Ion Codreanu „tatăl acuzatului, ascultat la instrucţie arată, că de mult era coprins „de îngrijorare că, Corneliu nemulţumit de atitudinea victimei în „mişcările studenţeşti, il va înpuşca. Unite aceste depoziţii şi cu înprejurarea, că a venit la judecătorie înarmat contrar obiceiului său de a umbla cu arme. Este neîndoios faptul că acuzatul a venit la judecătorie dupe un plan bine chibzuit, că acuzatul Corneliu Codreanu a venit ştiind că va întâlni pe victimă, *că apoi s'a postat la eşire în stradă pe unde ştia că va trece acesta în scop de-a comite crima şi că, din atitudinea şi starea de enervare în care se afla, trăda în afară intenţiunea criminală.*

Ori dacă aceste dovezi sunt evidente, mai ales în ce priveşte pândirea,— pândire în sine implică premeditarea, fiindcă nu poate fi pândire fără premeditare.

* * *

Din examinările probelor în care s'a comis crima rezultă un asasinat. Faptul material al crimei fiind necontestat, celalt element moral, — adică voinţa şi intenţiunea de a asasina, sunt pe deplin justificate din toate faptele expuse,—şi din împrejurarea că uzând de armă ucigătoare, în speţe revolver, pe care îndreptând-o asupra victimei, se presupune că a avut cunoştiinţă că cu acest fapt, determinat de impulsiunea judecăţii din acel moment, a voit şi a intenţionat să facă victimei un rău, în speţe, un rău imens, că prin fapta sa i-a răpit viaţa.

* * *

Dupece am stabilit cum s'a c o m i s acest asasinat, să ne spue C. Z. Codreanu, pentru ce a ucis,—să răspundă el acestei întrebări pentru ce a ucis, şi mai cu seamă pentru ce a ucis, aşa cum a ucis, — să răspundă el în faţa Domniilor-voastre, judecători care aţi primit această delegaţiune din voinţa supremă a naţiunei,—în baza cărui drept şi-a însuşit rolul de a reprezenta consecinţa acestui popor prin mijloace care degradă o naţiune şi sălbăticesc o ţară ?

O primă mărturisire ce o face, este că a ucis findcă ar fi fost în legitimă apărare.

Inainte de a intra în despicarea acestei susţineri, să-mi permiteţi să vă spui ce este o legitimă apărare.

In genere condica penală reprimă toate faptele violente, toate agresiunile, totuşi legea în mod escepţional permite sau chiar porunceşte fapta pe care ea în regulă generală o interzice.

Astfel legea interzice şi pedepseşte omorul, totuşi ea, dă drept omului ca să-şi apere viaţa chiar ucigând pe acela care i-o pune în pericol.

Din cele mai vechi timpuri s'a admis că, omul are dreptul să şi apere viaţa. Acest drept al omului îl consfinţeşte o lege sacră, anterioară tuturor legilor, tradiţiunilor, tuturor cărţilor, o lege nescrisă dar naturală care se naşte odată cu omul şi care ne strigă: într'un pericol iminent preparat prin vicleşug or violenţă sub pumnalul răcomiei or al mâniei, orice mijloc de apărare este legitim.

In dreptul modern «*Apărarea este legitimă, când cel ce a săvârşit rănirile şi loviturile a fost silit la aceasta din necesitatea de a respinge un atac material, actual şi injust îndreptat contra persoanei sale sau a altuia*».

«*Se mai socoteşte ca legitimă apărare şi cazul când agentul sub imperiul turburării, temerii sau teroarei, a trecut peste marginile apărării*».

Această definiţiune ne arată condiţiunile legitimei apărării. Ele sunt următoarele:

1) *Trebue să fie necesară* spre a respinge un atac.

Dar când este ea necesară ?. Autorii admit că numai atunci când răul este ireparabil, fiindcă în caz contrariu nu este necesitate absolută de apărare.

2) *Atacul să fie material*; fiindcă dacă e un atac moral, de exemplu insultă, nu exsistă drept de legitimă apărare, ci de reclamare.

3) *Atacul să fie actual.* Dacă pericolul nu e actual, ci o simplă ameninţare pentru viitor, nu este în legitimă apărare căci se poate evita, prin reprimarea faptei de către societate.

4) *Atacul să fie injust,* adică fără drept, căci dacă atacul e just, împotrivirea singură, în afară de orice alte infracţiuni constitue un act de rebeliune.

Cunoscând ce însemnează o legitimă apărare şi condiţiunile de admitere a acestui mijloc de apărări, — să ascultăm pe acuzat ce se consideră în legitimă apărare.

Acuzatul în interogatorul ce i-s'a luat de d-l instructor în ziua

de 25 Octombrie 1924, recunoaşte că a săvârşit crima contra vi
timei fiindcă la eşirea din judecătorie, victima l'ar fi înjurat de cru
şi dumnezei, lovindul cu pumnul, voind şi să-l aresteze.—Că atun
când a descărcat focul de revolver asupra lui Eugen Clos, acest
înainta spre el cu revolverul în mână şi că nu-şi aminteşte împre
jurările în care a tras şi în subcomisarul Gh. Huşan.

Vă rog să reflectaţi un moment la împrejurările în care s
comis crima, să vă reamintiţi, că victima Manciu venise în ziua d
25 Octombrie la judecătorie, să se apere de anumite pâre făcute d
anumiţi studenţi, pârâciuni pornite mai mult din ură şi spirit de solid
ritate ca să se răsbune în contra unui om, ce prin însuşirile l
fizice şi morale era înaccesibil tuturor fermenţilor şi manifestările
de disoluţiune socială, a acestor studenţi.

Să vă reamintiţi, că Manciu în tot timpul procesului, cu toat
provocările a avut o atitudine demnă şi calmă, că incidentul fără
importanţă avut cu avocatul C. Dumbravă, nu putea suresci
cu nimic pe acuzat, care ocupa liniştit un loc în incinta avocaţilo
şi care nici nu luase parte la dezbaterile procesului.

Simpla împrejurare că victima venise să se desculpe de a
ceaste pârâciuni în faţa autorităţilor instituite să judece partea d
vină a fiecărui, vă arată ce om de ordine supus şi respectos legil
ţărei era victima.

Să vă reamintiţi, că victima fără nici un gând agresiv după te
minarea procesului, eşea din sala de şedinţă fără să fi avut vre
discuţiune cu acuzatul şi să vă reamintiţi, încă, că în momentul câ
se găsea în pervazul uşei, cu faţa întoarsă spre sala de şedin
aşteptând pe inspectorul de poliţie Eugen Clos, de jos după u
timele trepte ale scărei, Corneliu Z. Codreanu a descărcat foc
de revolver, îndreptat asupra victimei pe la spatele urechii
care i-a perforat creerul şi l-a răpus pentru veşnicie.

Se vă reamintiţi Domnilor Juraţi, că toate acestea împrejurări
confirmă toţi martorii audiaţi la instrucţie dintre care citez pe c
mai principali ce s'au audiat şi aici.

*Eduard Spiridoncanu (vol. 3 pag. 1), Cucu Mihai (vol. 3 pag. 2
C. Em. Vasiliu [vol. 3 pag. 50), cât şi martorii în apărare V. I. Cr
ţulescu, I. Creţulescu, Rugină Iordache, şi D. Comârzan (vol. 1 pagi
225, 228 şi 300) şi alţi, care cu toţi arată că se aflau în sala de ş
dinţă a jud. ocol I Urban Iaşi şi că în timpul dezbaterilor procesul
D. Comârzan, n'a fost nici un incident între victimă şi acuzat, că
tot timpul nu s'a schimbat nici un cuvânt, ci incidentul a fost între v
timele C. Manciu, Eug. Clos şi avocatul C. Dumbravă.*

Să vă reamintiţi de martorii propuşi în apărare de acuzat, de Vasile şi I. Creţulescu, Em. Hangianu, Cucu Mihai, Iordache Rugină şi Nica Victor, care cu toţi arată la instrucţie că au văzut, că prevenitul dela eşirea din judecătorie nu s'a mai mişcat de pe trotuarul din faţa scărilor, că nu a fost înjurat sau lovit de victimă la eşirea acestuia din judecătorie şi că imediat ce victima a apărut în uşa de eşire a judecătoriei, acuzatul a descărcat după trotuarul din faţa scărilor focul de revorver ce a lovit victima după urechea stângă, întrucât se afla cu spatele spre prevenit; că apoi a tras imediat un al doilea foc asupra lui Eug. Clos, care urma pe C. Manciu, iar acesta strigând lui Gh. Huşanu să-l aresteze, l'a rănit şi pe acesta cu un foc de revolver.

Martorii V. I. Creţulescu mai declară la *instrucţie, că nu a văzut pe C. Manciu lovind pe Codreanu şi nu ar fi putut-o face întrucât Codreanu se afla pe trotuar în faţa scărilor, iar victima în uşa judecătoriei; iar I. Creţulescu fiind faţă în clipa eşirei lui Manciu din judecătorie, declară următoarele: am văzut în faţa mea la eşire din judecătorie pe C. Manciu şi Eugen Clos, — Manciu mergea înainte şi acoperea cu umărul lui drept, umărul stâng a lui Clos care era mai în urmă, Manciu era cu capul întors spre Clos cu care vorbea. In clipa aceasta am auzit primul foc dat de Codreanu şi am văzut pe C. Manciu rostogolindu-se la pământ.—Imediat a dat al doilea foc de armă care l'a lovit pe Clos, pe care l'am văzut ţinându-se de burtă. In urmă Codreanu a mai descărcat al treilea foc de revolver lovindu-l pe Huşanu, care cobora scările. In timpul când Corneliu Codreanu dădea focuri de revolver, am auzit pe cineva strigând: «arestaţi-l»; în acea clipă însă C. Manciu era mort.*

Apoi toţi martorii, implicit cei ai apărărei, recunosc că nici una din victime nu a ameninţat pe prevenit cu revolverul, cu atât mai mult cu cât Eugen Clos şi Gh. Huşanu nu aveau nici o armă asupra sa.

Este adevărat, că aceşti martori în faţa Domniilor-voastre D-lor juraţi, şi-au schimbat aceste mărturisiri, dar eu reamintindu-le aceste declaraţii, cerându-le să le explice şi constatând contradicţiile, aceştia au rămas pentru un moment consternaţi, *neputând da altă explicaţie, decât că ceace spun acum, arată adevărul.*

Pentru mine această schimbare de declaraţie se explică uşor. Este destul să vă reamintiţi alaiul cu care a fost primiţi aceşti martori în Severin, ca să vă esplicaţi fermenţi ce am putut interveni în schimbarea acestor dispoziţii, ce dupe lege sunt adevărate sperjururi. Este destul să ştiţi, că aceşti martori a venit aici cu profesorii lor hotărîţi în apărarea lui Codreanu, ca să vă explicaţi aceste mea-

BIBLIOTECA ACADEMIEI

morfisări de depoziţii şi prin condescendenţa ce aceştia urmau aibe faţă de profesorii lor.

Dar să vă mai reamintiţi,— *că actul medical legal constată glontele a pătruns în victima C. Manciu la 2 cm. îndărătul pavilion urechii stângi; deci foeul a fost tras când victima nu privea în faţă prevenit.— Şi în cazul acesta D-lor juraţi, Manciu a căzut ucis, m leşte şi aduc în sprijinul acestei afirmaţiuni toată esenţa morală în în filele acestor voluminoase dosare. Manciu nu a fost lovit loial şi faţă aşa cum merita un om deprins să înfrunte cu fruntea senină furtunile vieţei, ci a fost ucis pela spate.— O lovitură de acest fel a borât pe Manciu.—Adevărul acesta este sfânt, luminos, clar ca lum zilei, el nu prezintă sinuozităţi,* — şi atunci când cunoşteţi din spuse până aci adevărul, se mai poate susţine o legitimă apăra o crimă atât de evidentă care a costat viaţa unui om, nu o veţi face depindă de fenomene ca acesta, că era vândut jidanilor, că nu a suflet românesc în el.— Nu cu mistificări în cauză, cu chestiunea p colului ovreiesc veţi tranşa această crimă. Este aci un semn al destin care a vrut să facă din Domniile-voastre D-lor juraţi ; judecători supr a suferinţelor victimei şi a reparaţiunei pe care o merită memoria

Că astfel fiind, legitima apărare din acest punct de ved este cu totul înlăturată, *fiindcă legea admite legitima apărare numa faţa unui pericol, fiindcă atunci apărarea este necesară spre a pinge un atac iminent actual şi injust, îndreptat asupra persoanei sau asupra altcia.*

In speţă din câte cunoaşteţi, care a fost agresiunea din tea lui Manciu ca să îi pue în pericol viaţa ?—Nici una.—Şi atu în lumina acestui adevăr, cu minţile adunate să vă întrebaţi, d acuzatul care a ucis pela spate mişeleşte, cu perfidia veninoasă tâlharilor de drumul mare, se poate încununa cu gloria acestor lovit

Dar ştim că legitima apărare ar mai fi şi atunci,—*când age sub imperiu turburărei, temerei a trecut peste marginile apărărei !!* Şi spre clarificarea, acestei situaţii, urmează să vă raportaţi la toate prejurările în care s'a comis crima şi pe care am avut cinstea să le expui înaintea Domniei-voastre, să ţineţi socoteală, că nici un anterior crimei nu a fost de natură să surescite pe acuzat, că cea mai mică discuţiune nu a urmat între acuzat şi victimă ca să îi jecteze braţul cu acel fluid nervors, care să-l pue în vreuna situaţiile omului turbure de mânie şi să treacă peste marginile apără

Se va încerca poate a se spune, că prin o gravă abatere d îndatoririle sale de funcţionar, a înăbuşit cu teroare, violenţă şi galitate mişcările studenţeşti.—Eu am analizat înaintea Domniilor-v

tre, cât de neîntemeiate şi dubioase sunt aceste învinuiri, cât de nepotrivite pentru judecată şi pentru raţionamentele cinstite. Şi v'am mai spus, că toate aceste pretinse terori se petrecea cu şapte, opt luni înainte de crimă. Şi atunci o întrebare în conştiinţa Domniei voastre se naşte, dacă pericolul nu e actual, şi a trecut, a mai persista în o apărare în astfel de mijloace, nu este o răsbunare?—mai înţelegeam dacă crima s'ar fi petrecut imediat în faţa acestor terori s'ar mai fi putut legitima o legitimă apărare prin o frenezie de moment, o turburare c a r e să treacă marginile unei apărări, dar să laşi să treacă 7 (şapte) 8 luni, să te adresezi la justiţie şi să nu ai respectul de a aştepta soluţia şi să împingi lucrurile până a-ţi face dreptate singur, ca apoi să susţii în mod astuţios că ai fi în legitimă apărare, acest mijloc de apărare este şi perfid şi laşi, ca să te încununi cu gloria acestor lovituri.

Şi dacă Domnilor aceste susţineri ale acuzatului, nu poate sta în picioare, atunci iarăşi întrebarea care se pune în faţa noastră cu perseverenţa crudă a eternului refren Hamlestian. Pentru c e a ucis Zelea Codreanu? Să fie adevărat că a ucis în numele conştiinţei naţionale ultragiate?—*Lumea vede în acuzatul dintre pereţii temniţei, nu pe infractorul de drept comun, ci pe un erou naţional, care prin gestul său, nu a făcut decât să întrepreteze şi să înfăptuiască dorinţa arzătoare a întregului neam şi însuşi acuzatul cu imaginaţia sa, susţine că luptă prin aceste gesturi pentru ideia înaltă a naţionalismului.*— Sunt un adevăr oare acesta?—este o realitate care se justifică? — Sunt posibile asemenea susţineri, că a ucis în numele conştiinţei naţionale?— *Ştiinţa penală, cunoaşte mâni pe care le înarmează sentimentul de răsbunare.—Sunt victime, care cad împinse de inconştienţa unor patimi care devastează sufletul unui individ.—Casele de detenţiune corecţională, prezintă o întreagă gamă de profesionişti ai crimei, dar nici pământul, niei infernul nu cunosc specimene care să ridice crima la apoteoza unui desiderat de conştiinţă.*

A ucide D-lor juraţi, poate să fie o necesitate, poate să fie un imperativ al unei ereditâţi maladice, poate să fie mai mult,—o pornire necontrolată a unor deslănţuiri orbeşti, şi mai poate să fie o voluptate sadică a unui desichilibrat cerebral,—dar a ucide D-lor cu conştiinţa, că actul tău constitue un act de înălţare personală, o platformă a unui prestigiu încărcat de toate păcatele egoismului, este d-lor să îmi permiteţi să spui o abominaţiune atât de sălbatecă, că trece chiar dincolo de marginele firesti ale crimei.— In acest caz,—am putea susţine că Corn. Z. Codreanu a ucis din vanitatea, că suprimând din calea manifestaţiunilor sale diformante prin sugestiunea acestei pasiuni pe Constantin Manciu, îşi închipue că a ridicat crima pe pedestalul unui desiderat de conştiinţă naţională,

Dar atunci, ne-am afla în faţa unei crime politice. Şi care fi criteriu discuţiunei spre a şti dacă acuzatul a comis o crimă po. litică sau una ordinară? Curtea de casaţie a hotărît că spre a şti dacă un fapt delictos constitue un delict politic, nu trebue a se a. vea în vedere faptul material comis, dar a se căuta, fie din împre. jurările ce au înconjurat delictul, fie din manifestarea învederată a scopului ce delicventul urmărea, care a fost intenţia deliquentului etc.

In speţă care i-a fost intenţia când a atentat la viaţa victimei? Acuzatul ne spune că a asasinat fiindcă a fost atacat de Man. ciu. Acuzatul nu se apără că a împuşcat în numele unei idei, al u. nui curent. Ceva mai mult în interogatorul luat în ziua de 13 No. embrie 1924, întrebat după mai multe afirmări ale sale în chestia pericolului evreiesc, ce înţelege prin duşmanii neamului şi dacă Man. ciu ar fi printre aceştia? — răspunde prin duşmanii neamului înţe. lege pe evrei care ameninţă existenţa noastră ca naţie, şi în al doi. lea rând pe acei dintre Români care prin poziţiunea lor socială, ar contribui într'o măsură mare la opera de distrugere a elementului Românesc.—*Pe Manciu nu-l consider în nici una din aceste categorii ca ne fiind o persoană de poziţie înaltă.*

In cazul acestei mărturisiri în faţa acestei afirmări a acuzatului, ce rămâne *ca mobil în acest proces, decât o răzbunare perfidă.*

Dar,—dacă Manciu era o piedică a expansiunei ideilor acestora, odată cu suprimarea sa, a triumfat aceste idei?—Este astăzi mai pu. ţină grije de a se păstra ordinea legală, sunt astăzi tolerate de or. ganele locale manifestările de orice natură? — Era Manciu un strein de neam? Nu D-lor, Manciu a fost un funcţionar care a pus mai presus de teama de bârfie de ură, de moarte chiar, dorinţa de aş-i îndeplini datoria. Avea vre-o acţiune cu care se compromită interesele neamului.? Nu Domnilor, simţâmântul de naţionalism oricât de rău înţeles, nu poate să acopere aceste fapte. — Nu se poate face adevăraţilor eroi, ruşinea de a-i pune în cumpănă cu cel ce pândeşte pe platforma unei scări spre a ucide, acesta nu e decât un asasin ordinar.—Nu Domnilor Juraţi, mai ales sub criterile determinate, fapta acuzatului oricât de dozată de miragiu de artificialism ce se creiază în jurul ei, nu se poate sustrage acţiunei unui oprobiu general.

Şi nihiliştii sunt martirii unei idei, unei convingeri, că prin o. muciderea unora, poate aspira la o lume mai bună, nebuni sublimi care de multe ori îşi sacrifică viaţa, nu pentru un scop meschin personal, ci din altruism,—dar cine poate scuza fapta acestora? Dar martorii Cuza şi Corneliu Şumuleanu arată „că imediat după arestarea dela 31 Mai, acuzaful nutrea gândul de răsbunare în contra victimei, ceiace i-a

determinat să se ducă la locuinţa acestuia, să-l sfătuiască să renunţe la acest gând (vol. 3 pag. 74),—iar Ion Z. Codreanu declară că a fost coprins de o mare îngrijorare, că Cornel îl va împuşca pe Manciu,. — Că a făcut demersuri pe lângă acesta să renunţe şi că a avut impresia că îl convinsese, întrucât îi făgăduise formal, că nu se va gândi nici odată la acest lucru (vol. 3 pag. 80).

Şi din toate aceste depoziţi, ce rezultă? — decât că acuzatul ecsaltat de o nemulţumire a unui agent al forţei publice, să răsbună ucigându-şi agresorul mult timp după ce fusese nemulţumit; şi aceasta pentru aşi satisface un fel de vendetă corsicană, vendetă cu care vrea să se pue acum la adăpostul marelui şi ocrotitorului paravan al utilităţei sociale.

Şi acum,—după ce cunoaşteţi, toate amănuntele materiale ale gestului lui Codreanu, unde este crima politică? Unde este ideia care scuză gestul şi unde este gestul care face să sclipească ideia?

A ucide în ascuns, în mod laş după platforma unei scări şi cu siguranţă ca dela prima lovitură victima nu va mai putea răspunde agresiunei, este o faptă atât de laşă, atât de lipsită de ori şi ce sentiment omenesc în cât nu poate să constitue nici pe departe o crimă politică — Criminalul politic d-lor este eroul unui crez, este victima unei porniri de convingeri superioare, este o jertfă a unei impulsii care scoţându-l din noroiul comun al crimei se înalţă chiar deasupra victimei sale.

Acest sentiment îi dă siguranţa şi curajul de aşi privi victima în faţă. Nici odată criminalul politic nu loveşte pe la spate. Ce ar fi Domnilor, să scoborâţi această noţiune a crimei politice asociind-o de o faptă mişelească a unui om, care fără curaj pândind, aproape copleşit de propriai lui laşitate, loveşte pela spate şi fuge.

In urma lui C. Zelea Codreanu nu a rămas nici cadavrul lui Manciu şi cu atât mai puţin urma unei crime politice. — A rămas D-lor, sdreanţa unui suflet, pe care în zadar îl apotezaţi spre cele mai senine culmi ale cugetului omenesc câtă vreme dânsul nu-şi va putea, niciodată uita origina sa telurică.

Nu crimă politică d-lor ci politica crimei, iată şcoala care a înarmat mâna lui C. Zelea Codreanu, iată ideia care a trimis în ţeasta nefericitului Manciu glonţul unui asasin vuglar.

Dacă aşi putea vorbi după acest loc de grea răspundere cu aceiaşi lipsă de discernământ ca acei care poartă răspundere morală a acestei porniri de ură care infiltrează sufletul tineretului nostru, Domniile-Voastre aţi auzi lucruri care înfioară şi veţi cunoaşte fapte care degradează nu un om ci o naţiune întreagă. Domniile-Voastre

Domnilor Juraţi trebue să aveţi convingerea, că nu asistaţi aci la pisoadele sângeroase ale unei crimi politice, — D-voastră datoria să stigmatizaţi prin verdictul D-voastre un sistem, reprezintă tot ce are mai abject sufletul omenesc, fiindcă nu apel decât la sentimentul de ură şi răsbunare, sistem pe care numesc, fără a căuta să precizez pe iniţiatori : Politica Crimei.

In jurul şi din cauza acestei tipice răsbunări, se brodează cesul unui neam, se creiază animositaţi, se deslănţue pasiuni festate, cu obişnuitul lux de gesturi şi argumentări de roman foile Studenţimea,—această pepinieră de intelectuali înberbi care nu nici o ocazie spre a se manifesta şi a manifesta, vrea să cre curente şi să preconizeze norme de conducere a unui stat, neav nici pregătirea, nici maturitatea şi nici posibilitatea de a-şi imp vederile infantile, recurg la agitaţii bacunine, la argumente anarh soluţionând problemele de naţionalism, antagonism de rase, gloanţe de revolver.

Fiecare din aceşti tineri se crede, în imaginaţia sa un cav cruciat, care luptă pentru ideia înaltă şi sfântă a naţionalismului, poartă brodat pe piept crucea cu colţuri, dupe cum cruciaţii av pe armurile lor emblema creştinismului.

Şi toate acestea se grefează pe naivitatea mulţimei dornice senzaţii eftine şi de manifestări violente, dar care nu-şi dă sea că sub întreaga această clocotire de pasiuni şi luptă donchişotea se poate ascunde un real pericol,—findcă nu-şi dă seama că aceasta se încurajează mijloacele de răsbunare individuală, se meditează în întuneric crime.

Dar, D-lor, nu mă mai miră nimic,—dela războiu încoace psih gia societăţei noastre apare supuse unei radicale transformări, nici o pasiunea omenească nu a fost mai pornită spre exagerări ca ac simţul critic ni-s'a tocit, sufletele s'au blasat şi viziunea limped început să dispară de pe orizont. Sub perpetua târguială a împr rărilor am ajuns să confundăm limitele binelui şi răului în ştiinţa publică.

In această stare de pasivitate morbidă,—ne-am obişnuit să mim orice lovitură şi să tolerăm ori şi ce nedreptate, s'a măcinat şi ce naţiune morală.

Aşa se explică că, opinia publică în halucinaţia ei, a putut c pe acuzat, ca eroul neamului, pe acesta care până la vârsta de ani nu a produs—încă nimic, deşi licenţiat în drept s'a dedat d însuşi mărturisirea sa, făcută în ziua de 13 Noembrie 1924 înai judelui instructor, la mişcări, care îl întreţin, şi îi rentează, *fii unii ti dă bani, alţii haine.*

Iată Domnilor o declarație care constitue o dureroasă sfidare pentru simțul de moralitate publică.

Om fără ocupație—deși deținătorul unui titlu academic, cavaler al agitațiilor naționaliste dupe ce 800000 (optsute de mii de eroi) au pecetluit cu sângele lor triumful conștiinței naționale.

Iată Domnilor cine este Corneliu Zelea Codreanu.—Eu personal n'aș fi putut să înping atât de departe cruzimea și să-l descriu așa cum apare el însuși din propriile sale mărturisiri și acest om vine astăzi și vă spune, ca o supremă justificare a faptei sale, că a ucis în numele conștiinței naționale ultragiate—dacă Domniile-voastre voiți să acoperiți cu verdictul conștiinței voastre cinstite, această cinică sfidare, o puteți face.—Dar atunci să ne permiteți nouă magistraților să aruncăm robele și să depunem la picioarele criminalilor simbolurile justiții care nobilează greaua noastră profesiune.

* * *

Și acum după ce cunoașteți în materialitatea ei, vina precisă care aduce pe Zelea Codreanu în fața Domniei-voastre, să-mi dați voe să evoc cu un sentiment de explicabile pietate în fața Domnilor-voastre, judecători chemați nu să îi răsbunați moartea, căci sacrificiu lui Manciu este mai presus de asemenea sentimente, ci să redați societății sentimentul de echilibru de care are nevoie,—figura și personalitatea victimei.

Și Domnilor cred că nu pot începe mai bine acest capitol de adâncă pietate omenească decât punând ca moto deasupra lui vorbele cronicarului Miron Costin „Nu sunt vremurile sub cârma omului ci bietul om sub vreme". Acest adagiu al unui înțelept și venerabil moldovean, își găsește o tragică și îndușietoare aplicațiune în viața lui Const. Manciu.

Manciu, născut și crescut în cadrul plin de viață, de sănătate morală și cinste sufletească a satelor moldovenești, par'că, — fatalitatea,—această ursitoare fermecată a destinelor noastre, l'a îndemnat pe Manciu spre alte tărâmuri de activitate sociale, decât acela care îi legănase primele zile ale exsistenței sale. Dupece absolvi școala primară din Tamași satul său și liceul din Bacău, în toamna anului 1905, C. Manciu rupându-se mediului în care trăise, cu sufletul format din liceu și înpodobit cu toate virtuțiile unui suflet entusiast s'a înscris la Universitate din Iași.—In 1908 terminând facultatea de drept s'a devotat funcțiunilor administrative. A ocupat la început funcția de șef de birou în prefectura de Iași, de unde prin exsamen a luat un loc de administrator de plasă. Dupe doi ani de muncă în

această funcțiune, desființându-le plasa s'a devotat avocaturei în Iași, unde mai târziu, corpul avocaților pentru meritele pe care le avea ca avocat, pentru felul său demn de a se purta și cu colegii și cu înpricinații i-a făcut deosebita onoare de a-l alege membru în consiliul de disciplină al Baroului Iași.—In viața publică a mai fost șeful serviciului contecios al primăriei Iași, iar în anul 1918 pentru munca și meritele sale a fost numit ajutor de primar, iar în anul 1913 a fost chemat la greaua sarcină de Prefect de poliție în Iași. In această funcție a fost chemat în un moment critic, când viața la Iași era turbure.--Hoțiile se țineau lanț, poliția era demoralizată și nevolnică.

Peste aceste împrejurări, veniră și mișcările studenților care neîntâlnind în calea expansiunilor lor nici-o opunere serioasă, ajunseseră până la dărâmări de clădiri.—Manciu deprins de mic cu munca, dela început știe să se impue subalternilor săi prin măsurile de ordine, prin îndeplinirea datoriei. Pe lângă măsurile de ordine asigură și avutul cetățenilor. Descoperi o serie de hoții și pe autorii acestor furturi.

Iată D-lor; cine a fost omul căreia glonțul acuzatului într'un moment de oarbă și sângeroasă rătăcire i-a pus capăt zilelor.—Sub raportul moral viața lui Manciu este un simbol; sub raportul social o înălțătoare și robustă pilduire. Legat prin exsistența și însușirile sale fizice de echilibrul masiv și plin de armonie al legilor naturale, Manciu era inaccesibil tuturor fermențiilor de disoluțiune socială,—Manciu nu putea înțelege, nu putea justifica, nu putea crede în triumful curentelor de anarhie socială. Era întrânsul un fel de repulsiune naturală pentru tot ce nu reprezenta armonie, pentru tot ce nu era produsul unei acțiuni curente și ordonate.

Ca prefect de poliție, chemat să îndeplinească unul din cele mai grele oficii nu în raport cu însușirile sale, ci în opoziție cu conștiința a unora din semeni săi, Manciu a făcut din oficiul său un simbol de activitate publică.—Incălzit de puterea creatoare și plină de pasiune al acestui ideal de ordine și muncă echilibrată, Manciu s'a opus mișcărei studențești ca orișice cetățean care în momentele mari știe să se jertfească pentru triumful unei idei generale, și s'a mai opus pentru că în consecința lui disciplinată și metodică, aceste mișcări luase o formă incompatibilă cu demnitatea unui stat de ordine și mai ales în flagrantă contrazicere cu misiunea culturală a unui tineret studios. Omul de ordine nu putea admite exsistența acestui anacronism dureros, care mușca cu cruzime din trupul plăpând încă al patriei sale. Om al legilor, el nu putea admite călcarea în picioare a celor mai elementare regule de conduită

socială. Şi în această îndoită calitate de cetăţean conştient şi reprezentant al ordinei publice, Manciu a trebuit să reacţioneze, reacţiunea sa nu a depăşit niciodată cadrul celei mai scrupuloase legalităţi.—Iată D-lor juraţi întemeindu-mă pe realitatea nediscutată a faptelor,—cine a fost Manciu. Bun Român, om întreg la minte, cetăţean desăvârşit.

* * *

Acum când cunoaşteţi toate împrejurările în care s'a comis crima, când cunoaşteţi pe acuzat şi pe victimă din atâtea documente omeneşti, gândiţi-vă că curtea cu juraţi a fost o inspiraţie fericită a legiuitorului,—de-o parte va creiat pe Domniile-voastre care judecaţi şi ca judecători, dar mai pre sus decât aceştia, judecaţi şi cu exsigenţa inimei şi cu uzul raţiunei. De altă parte m'a creiat pe mine, ca prin ştiinţa şi conştinţa mea să vă ajut în descoperirea adevărului, iar de altă parte, banca apărărei care în ceasul grav al judecăţei D-voastre vine să ajute sau să consoleze pe acuzat pentru fapta comisă. Nu mă îndoesc,—că în faţa atâtor dovezi, şi a unui concurs de împrejurări atât de fericite, veţi face ca verdictul Domniilor-voastre să plutească în lumina adevărului.

Domnul Costaforu avocatul părţei civile, va vorbit de ertare şi circumstanţe. Se iartă D-lor Juraţi fapta unui om, când fapta este inspirată din sentimente nobile şi generoase pe care, dacă textul rece al legei le condamnă inima omului le absolve şi le aprobă.—Ura şi răsbunarea chiar, e un sentiment nobil când serveşte o cauză mare. Ştim cu toţii: că scopul scuză mijloacele! dar în ceasul nostru, când fapta se reduce la o răzbunare meschină, poate avea vre-o scuză acuzatul?

Dacă vă gândiţi la această soluţie a ertărei, eu nu am de cât regretul că prin zelul şi elocinţa mea nu am ştiut nici să vă înduioşez, nici să vă ating inimile ca să vă conving de adevăr. Mila şi vibraţiunile inimei Domniilor-voastre pentru mine se îngână că legea cea aspră care vă porunceşte să fiţi drepţi.

Nu uitaţi că justiţia e reprezentată prin o femeie oarbă legată la ochi, care deţine în o mână o balanţă şi în alta un paloş, cu balanţa vă zice să cântăriţi şi cu paloşul să loviţi. Cântăriţi Domnilor juraţi, şi nu cruţaţi pe omul care pela spate, mişeleşte pândind, a ucis pe semenul său, întocmai ca pasărea de pradă care din înălţimile siderale ale văzduhului îşi ocheşte prada, pândind momentul prielnic ca să-o sfăşie, să nu cruţaţi pe omul care fără nici o justificare a atentat la viaţa altor doi inşi care au scăpat de moarte prin împrejurări independente de voinţa sa.

* * *

Dar D-lor, dacă acestea am avut de zis în contra lui Corneliu Codreanu, alături de el mai sunt aduşi ca complici, coacuzaţii: Ion I. Moţa. Radu V. Mironovici, Ilie Gârneaţă, Tudosie Popescu şi Corneliu Georgescu.

In dovada acestei complicităţi Domnul judecător, în cercetările sale se bazază pe o serie de fapte anterioare comiterei crimei şi care ar fi următoarele:

In ziua de 19 Oct. 1924, ora 7½, acuzatul Corneliu Codreanu a avut o consfătuire la socrul său Ilinoiu din str. Florilor cu I. Moţa, R. Mironovici şi ceilalţi unde s'a discutat până la ora 11 a. m. Această consfătuire cu caracter strict confidenţial, la care nu a fost admisă să participe nici logodnica lui Codreanu D-ra Ilinoiu care de obicei participa, a creiat posibilitatea că în această consfătuire să se fi pus la cale şi aceste atentate,—şi aceasta o deduce d-l judecător şi din analogia cu alte împrejurări cu care stabileşte că preveniţii, prin antecedenţele lor erau capabili să ia asemenea rezoluţiuni şi să uzeze de mijloace exstreme, aşa se raportează, Domnia-sa la complotul pus la cale de aceştia, în ziua de 8 Oct. 1925, când preveniţii au mărturisit că pusese la cale exterminarea mai multor persoane, dintre care miniştri şi reprezentanţi Finanţe, şi dupe cum atunci s'a discutat în amănunţime planul de atac, tot astfel bănueşti, că în consfătuirea dela 19 Oct. 1924, s'a hotărît exterminarea lui Manciu, prin consfătuirea dela Ilinoiu.

Aceste bănueli ar mai fi probabile şi prin raporturile atât de strânse dintre preveniţi şi ar putea fi deduse şi din sentimentele de ură ce purtau aceştia contra victimei.

Cum însă, faptele penale sunt de o strictă interpretare, ele nu se pot deduce numai din presumpţiuni bazate pe solidaritatea dintre părţi, ci ar urma să mai fie coroborate şi cu alte dovezi, ce în speţă lipsesc.

Nu este exclus, ca cele susţinute în actul de acuzare referitor la aceşti complici să fie un adevăr, dar în lipsă de dovezi, cum că aceştia, cu bună ştiinţă, ar fi ajutat sau asistat pe autorul acţiunei în faptele care au pregătit-o sau înlesnită,—urmează ca pentru aceştia să aduceţi un verdict de achitare.

* * *

Şi acum permiteţi-mi să închei această chestie care pasionează opinia publică, cu satisfacţia omului care şi-a făcut datoria. Am pus în tratarea ei tot sângele rece trebuitor şi tot curagiul care este dator să-l aibe un om în îndeplinirea unei misiuni atât de delicate şi de grea.

Zic delicat și greu rol, fiindcă greu este rolul, când nu cânți în struna celor mulți, când în o chestie în care opinia publică în genere este rătăcită sau pervertită, să vii cu o adâncă convingere pentru a-ți expune ideile și credințele tale.

Am spus franc și fără șovăire, adevărul tuturor fără să țin seamă dacă ele sunt conforme sau nu cu gândul majorității care i-a pasionat acest proces, aci stă frumusețea profesiunei mele uneori; în momente grele să-mi fac datoria indiferent de riscuri.

Și nu aș putea să închei decât cu rugămintea respectuoasă, de a vă face și D-voastră datoria în conștiință.

Scoborâți-vă în sufletul Domniilor-voastre,—gândiți-vă că în jurământul ce a-ți prestat, v'ați obligat să nu trădați interesele societății, gândiți-vă că devotamentul pentru adevăr trebue să vă fie probitate profundă, ridicați-vă apoi în sferele înalte acolo unde este dreptate, adevăr, patriotism,—dați inpulsiuni gândurilor și aduceți un verdict care să fie o maximă de conștiință și pentru alții ce s'ar gândi să comită asemenea fapte.

In numele societății și umanității cer un verdict afirmativ pentru Corneliu Codreanu iar un verdict negativ pentru ceilalți.